

Baltisaksa Kultuuri Seltsi Eestis tegevusest 2023. aastal Aruanne seltsi üldkoosolekule 28. veebruaril 2024

Meie selts, mis asutati 29. detsembril 1988. aastal, on tänaseks tegutsenud 35 aastat ja kaks kuud. Mäletate veel, et tähistasime seltsi 35. sünnipäeva veidi varem Palmes läinud aasta 16. detsembril.

Seltsi põhikorra järgi kutsub seltsi juhatus uue tegevusaasta algul kokku üldkoosoleku, mis kuulab ära, arutab läbi ja kinnitab aastaaruande nii sisulise tegevuse kui seltsi rahaliste vahendite kasutamise kohta.

Nii võiks olla sõnastatud seltsi juhatuse tavakohase aruande algus üldkoosolekule. Teatud määral on see rutiinne aruanne tavalisest tegevusaastast. Me pidasime vastu koroonaviiruse pandeemia aastad, me ei lasknud end häirida energiakriisist ega Ukraina sõjast, mis on tänaseks kestnud juba kaks aastat. Ehkki tõsi on, et elukalliduse tõus ja poliitiline ebakindlus mõjutab meid kõiki eraldi, kuid ka üheskoos. Seltsi ürituste kavandamisel ja eriti väljasõitude puhul oleme juhatuses ikka arutanud ka seltsi rahalist võimekust, need mured pole sugugi veel möödas, kuid me tuleme toime. Ma olen ikka korranud baltisakslaste ammust parooli – *festhalten und ausharren* – ehk lühidalt, tuleb vastu pidada.

Kui mäletate, siis toimus meie viimane aastakoosolek 29. märtsil läinud aastal ikka siinsamas Tallinna Linnaarhiivis. Praegu, kui kõik kallineb ja kõikjal on avalike koosolekute pidamise kohad muutunud tasuliseks, kuulub meie siiras tänu Linnaarhiivile, kes on külalislahkelt nõustunud meie regulaarsete kooskäimistega siin ruumides ning pole meie üritusi maksustanud. Pärast viimast aastakoosolekut on seltsi juhatus pidanud 5 füüsilist koosolekut ja palju küsimusi on juhatuse liikmed läbi arutanud e-posti või ka telefoni teel.

Seltsis on 2023. aasta lõpu seisuga 60 liiget, neist 2 välisliiget. Käesoleva aasta 20. jaanuaril suri meie seltsi kauane liige, kunstiajaloolane Anu Allikvee. Mälestame teda täna leinaseisakuga. On nukker tõdeda, et oleme ühe aasta jooksul kaotanud kaks kunstiajaloolast, sest läinud aastal lahkus meie hulgast ka Epp Preem.

Juhatusel on hea meel teatada, et viimasel tegevusaastal liitus meie seltsi uue liikmena Sihtasutuse Virumaa Muuseumid juhatuse liige Viljar Vissel, kes meid lahkelt juhatas jõulueelsel Rakvere-Haljala-Palmse väljasõidul.

Seltsi üldkoosolekust 29. märtsil 2023 võttis ühes volitustega osa 46 seltsi liiget. Seltsi juhatus valiti viieliikmeline (Maaja Silm, Eva Keinast, Inna Põltsam-Jürjo,

Tiina-Mall Kreem, Jüri Kivimäe), lisaks hoolitses Gisela Mell meie saksakeelse kirjavahetuse eest. Seltsi revisjonikomisjoni valiti Monika Reedik, Kuulo Vahter, Kristiina Tiideberg.

Järgnevalt tuletan lühidalt meelde lõppenud aasta seltsi üritused; juhin tähelepanu, et see ülevaade hõlmab kalendriaasta nagu MTÜ-de reeglid nõuavad.

Me alustasime 25. jaanuaril, kui seltsis oli külas ERMi vanemteadur Anu Kannike, kelle huvitav ettekanne „Toit ei lõppenud nende juures kunagi otsa... Baltisaksa kulinaariast ja seltskondlikest söömaegadest 19. sajandil – 20. sajandi algul“ osutus tõeliseks publikumagnetiks. Meil oli täismaja, mis muidugi tõendab suurt huvi toidukultuuri ajaloo vastu.

22. veebruaril toimus raamatuesitlus ühes ARGO kirjastusega. Esitleti meie seltsi liikme Olev Liiviku koostatud raamatut „Surm peab ootama“. Tegemist on Siberisse küüditatud eestisakslase Georg Heitmanni päeviku 1945–1947 kommenteeritud ja lisadega varustatud väljaandega.

Traditsiooniliselt toimus 24. veebruari hommikul pastori ja meie seltsi liikme Matthias Burghardi eestvõtmisel väike hardushetk Balti pataljoni mälestussamba juures Toompeal Kohtu tn 6. Osavõtjaid oli küll vähe, kuid me oleme sellest tavast kinni pidanud.

Pärast juba mainitud aastakoosolekut pidas 26. aprillil Juhan Kreem meile ettekande „Sõjaline pädevus Saksa ordis Liivimaal 16. sajandi keskpaigas“. See oli nagu soojendav sissejuhatus 20.–21. mail järgnenud „Ordu kevade“ väljasõidule, millest ka mitmed seltsi liikmed osa võtsid.

Seltsi enda kevadine väljasõit toimus mäletatavasti 28. mail huvitava marsruudiga Tsitre-Leesi-Hara sadam-Loksa-Nõmmeveski-Joaveski-Kolga mõis. Meie giidiks oli arhitektuuriajaloolane Robert Treufeldt.

Kevadhooaja lõpetas 9. juunil ringkäik Neitsitornis, kus äsja avatud näitust „Lõputu kohvijoomine“ tutvustas seltsi liige ja näituse kuraator Risto Paju.

2. juulil olid seltsi liikmed lahkelt kutsutud Johann von Mohrenschildti (1610–1675) vappepitaafi avamisele Toomkiriku piilaril.

Seltsi sügishooaja avas 27. septembril taas Agur Benno tõlgitud raamatu „Baltisakslaste mälestusi Eesti Vabadussõjast“ esitlus, mis toimus koos ARGO kirjastusega. Teemakohase ettekande „Eesti ja Läti Vabadussõda kui baltisaksa kolonialismi viimane vaatus ja ühtlasi pankrot“ pidas ajaloolane Tooma Hiio.

26. oktoobril toimus Tartus Eesti Rahva Muuseumi ja meie seltsi ühisseminar teemal „Baltisaksa ihu ja hing“, mida toetas ka Kultuurkapital. See üritus toimus ERMi suure projekti ja näituse „Õige keha, vale keha?“ raames. Lisaks seminari ettekannetele toimus baltisaksa kulinaaria õpituba, giidituur aktuaalsele näitusele ja kulinaarsete hõrgutiste maitsmine. Seminari enamiku ettekannete autorid olid seltsi liikmed. Seminari külastas kohapeal üle 60 inimese, lisaks oli seminari võimalik jälgida virtuaalselt ning hiljem ka YouTube’is salvestatult, kus on registreeritud üle 1300 vaatamise. Seminari populaarsust ja vastukaja arvesse võttes tasuks mõelda ka seminari ettekannetest arendatud artiklite kogumiku trükis avaldamisele.

7. novembril Tartus ja 9. novembril Tallinnas Vanalinna Rahva Raamatu poes toimus Wilhelm von Kügelgeni raamatu „Vana mehe noorusmälestused“ eestikeelse tõlke esitus, tõlkijaks meie seltsi liige Anne Untera ja kirjastaja Reet Bender. Raamatul on olnud suur lugejamenu.

29. novembril oli seltsi korraline ettekandekoosolek, mil esines Tartu Ülikooli kaasprofessor Eva Piirimäe teemal „Johann Gottfried Herder (1744–1803) – baltisaksa filosoof?“ Kuulajatele oli see väga elegantne ettekanne hariv ja mõtlemapanev.

Ja nii oleme jõudnud lõppenud aasta viimase ürituseni. 16. detsembril oli seltsi jõuluväljasõit Rakvere-Haljala-Palmse, kõigiti õnnestunud ja praktiliselt väljamüüdud bussiga reis, mis oli pühendatud seltsi 35. sünnipäevale. Meie giidiks oli SA Virumaa Muuseumid direktor Viljar Vissel.

Kokkuvõttes on seltsil läinud tegevusaastal toimunud 11 üritust, mis näitab meie tegevuse stabiilsust ja sisukust. Seltsil on kindel ja kiiduväärne tuumik, kes on pea alati kohal ettekandeid kuulamas ja võtab osa väljasõitudest. Üllatab, et meie üritustest osavõtt on olnud suurem kui juhatus on lootnud. See annab juhatusel kindlustunde jätkata tegevust seltsi põhimõtete kohaselt. Märgatavalt on kasvanud külaliste arv seltsi üritustel, mis osutab seltsi soliidsele mainele meie ühiskonnas. Baltisakslaste elu- ja ajalugu ning kultuur on meie kultuuriavalikkuses ja loominguvallas muutunud enesestmõistetavaks ja lahutamatuks osaks ning kui selles on äratuntav ka meie seltsi tegevuse mõju, siis võime siirast rahuolu tunda.

Aruandes tahan märkida ära seltsi liikmete olulisemaid tunnustusi. Lõppenud aasta 11. mail oli pidulik hetk Saksa saatkonnas, kui suursaadik Annette Klein autasustas Maaja Silma Saksa-Eesti suhete kauaaegse arendamise eest Saksamaa Liitvabariigi teeneteristiga (*Verdienstkreuz am Bande des Verdienstordens der Bundesrepublik Deutschland*). 1. juunil autasustas Austria Vabariigi suursaadik

Peter Mikl meie seltsi liiget Anne Lauri kauaaegse teenistuse eest Austria-Eesti suhete arendamisel Austria Vabariigi kuldmärgiga. Meie kolmas laureaat on seltsi liige ja Tartu Ülikooli Eesti ajaloo kaasprofessor Enn Küng, kes pälvis läinud aastal riigi teaduspreemia humanitaarteaduste valdkonnas eelneva nelja aasta jooksul valminud ja avaldatud parimate teadustööde eest. Olgu nad veel kord õnnitletud.

Paljud seltsi liikmed on aktiivselt osalenud erialastel konverentsidel ja neilt on ilmunud artikleid ja peatükke raamatutes, mida siin ei jõua üles lugeda. See tõdemine lihtsalt osutab meie seltsi teaduslikule pädevusele ja potentsiaalile.

Juhatus pööras lõppeval tegevusaastal endiselt tähelepanu seltsi kodulehe täitmisele värskel informatsiooniga. Oleme endiselt kasutanud infotehnoloog Marko Poolametsa abi. Tunnistame, et töö meie uuendatud kodulehe kallal, mida paljud seltsi liikmed on külastanud, jätkub üksikute küsimustega veel praegugi ning leidub detaile, mida on vaja jätkuvalt lahendada ja parendada.

Tahan lõpetuseks avaldada tänu kõigile, kes seltsi ürituste heaks kordaminekuks on kaasa aidanud. Eriti tahan kiita meie juhatuse liikmeid, häid kolleege Maaja Silma, Eva Keinastit, Inna Põltsam-Jürjot ja Tiina-Mall Kreemi, sest tänu nende pidevale hoolele ja pingutustele on juhatuse töös ja seltsi tegevuses tagatud väga hea järjepidevus ning selle eest neile suur tänu. Tõsiasi on aga see, et juhatuse vanemates liikmetes on kindel soov endi väljavahetuseks nooremate tegusate inimestega, kes meie missiooni edasi kannaksid.

Jüri Kivimäe
Baltisaksa Kultuuri Seltsi Eestis juhatuse esimees